

Κύριο
Κώστα Σημίτη
Πρωθυπουργό

Θέμα: **Ο νέος αρχαιολογικός νόμος**

1. Ο Υπουργός Πολιτισμού ανακοίνωσε την προηγούμενη εβδομάδα την κατάθεση στη Βουλή του νέου σχεδίου νόμου για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς¹. Η κατάρτιση του σ.ν. αυτού ξεκίνησε επί υπουργίας Μπένου το 1996 - οπότε και ζητήσατε σχόλια από τους καθηγητές Ν. Χατζηνικολάου, Α. Δεληβοριά και Θ. Καλπαξή -, συνεχίστηκε επί Βενιζέλου, με εισήγηση του οποίου συζητήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο της 26.6.1998, και επί Παπαζώη. Η κατάθεσή του σ.ν. θα μπορούσε να είναι ευπρόσδεκτη γιατί αποτελούσε προεκλογική μας δέσμευση.
2. Πέρα όμως από αυτό η χώρα μας χρειάζεται ένα νόμο που να απηχεί τις νέες αντιλήψεις της επιστημονικής κοινότητας περί προστασίας, τις πολλές διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει, αλλά και τη νέα θέση του πολιτισμού στον δημόσιο βίο. Το πρόβλημα είναι ότι το σ.ν. δεν ικανοποιεί αυτές τις απαιτήσεις. Αντίθετα μάλιστα: διέπεται από πνεύμα **συντηρητισμού, προστατευτισμού και κρατισμού**. Ταυτόχρονα έχει πολλά νομοτεχνικά σφάλματα.
3. Το σ.ν. είναι **συντηρητικό** γιατί
 - * δεν αντιμετωπίζει την πολιτιστική κληρονομιά ως ζωντανή πραγματικότητα που μπορεί να ενταχθεί στη σύγχρονη ζωή,
 - * αγνοεί τη συμβολή των πολιτών,
 - * παραγνωρίζει τις συνθήκες της αγοράς,
 - * δεν προβλέπει διαδικασίες σχεδιασμού σε κρίσιμους τομείς (π.χ. μουσειακή πολιτική) και
 - * θέτει εμπόδια στη γνωριμία της παγκόσμιας κοινότητας με τα μνημεία μας.
4. Το σ.ν. διαπνέεται από **προστατευτισμό** γιατί
 - * τα μνημεία τα οποία υπάγει σε πολύ αυστηρό καθεστώς είναι εκείνα που χρονολογούνται μέχρι το 1700 - και όχι το 1453 (όπως το σχέδιο Βενιζέλου ή ο ισχύων νόμος),
 - * θωπεύει την αρχαιολογική υπηρεσία (δεν διαγράφει με επάρκεια ή με αυστηρότητα τις υποχρεώσεις της),
 - * εμφορείται από έντονη δυσπιστία προς τον πολίτη (είτε πρόκειται για τον κύριο υπό χαρακτηρισμόν ακινήτου, που δεν έχει δικαίωμα προβολής αντιρρήσεων, είτε πρόκειται για τον συλλέκτη, που δεν έχει παρά υποχρεώσεις, τον έμπορο ή τον κάτοχο αρχαίων, που υπό το ισχύον καθεστώς έχει αυτοτελές δικαίωμα κατοχής) και

¹ Το νέο σ.ν. βασίζεται στο σχέδιο της Επιτροπής Ρόζου, στην οποία συμμετείχα και η οποία το παρέδωσε στην κα Παπαζώη. Εδώ και ένα χρόνο όμως το σ.ν. επεξεργάζονται η ΓΓ του ΥΠΠΟ, ο κ. Παντερμαλής και ο Νομικός Σύμβουλος του ΥΠΠΟ.

- * επιχειρεί να εξασφαλίσει την προστασία μέσω απαγορεύσεων² (και μάλιστα εξοπλισμένων με κυρώσεις³ - συχνά δρακόντειες⁴).
5. Το σ.ν. είναι **κρατικιστικό** γιατί
- * ορίζει ως αποκλειστικό φορέα προστασίας το ΥΠΠΟ (παρακάμπτοντας μάλιστα αρμοδιότητες του ΥΠΕΧΩΔΕ) και
 - * αγνοεί φορείς του ιδιωτικού τομέα (π.χ. ν.π.ι.δ. ως προς την ίδρυση μουσείων με μνημεία προγενέστερα του 1700).
6. Τέλος το σ.ν. πάσχει **νομοτεχνικά** (ιδίως στο κεφάλαιο των ποινικών διατάξεων, όπου προβλέπονται ποινές που τελούν σε δυσαρμονία με τις λοιπές ποινικές διατάξεις).
7. Συμπερασματικά: **το σ.ν. αποτελεί οπισθοδρόμηση όχι μόνο σε σχέση με το σ.ν. του Βενιζέλου, στο οποίο είχαν ενσωματωθεί οι περισσότερες από τις παρατηρήσεις των προαναφερθέντων ειδικών και το οποίο είχε εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, αλλά και, σε πολλά σημεία, σε σχέση με την ισχύουσα νομοθεσία του 1932 και του 1950.** Η άμεση προώθησή του, θα ικανοποιήσει μόνο την Αρχαιολογική Υπηρεσία, αλλά θα απογοητεύσει όσους πρεσβεύουν πιο σύγχρονες αντιλήψεις ως προς την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.
8. Παρέμβασή μου στη ΓΓ του ΥΠΠΟ δεν νομίζω ότι θα είχε αποτελέσματα - εφόσον μάλιστα ο Υπουργός έχει συμφωνήσει με το σχέδιό της. Θα ήταν δυνατόν να ζητηθεί πάλι η γνώμη ειδικών (στους κκ. Καλπαξή, Χατζηνικολάου και Δεληβοριά θα μπορούσαν να προστεθούν και οι κκ. Χ. Ντούμας (Παν/μιο Αθηνών) και Κ. Κωτσάκης (ΑΠΘ), με βάση την οποία όμως θα μπορούσε να ζητηθεί η αναδιατύπωση των προβληματικών διατάξεων.

26.9.2000

Βασίλης Βουτσάκης

Υ.Γ. Έστειλα στον κ. Σ. Κοσμίδη συνοπτικό σημείωμα με παρατηρήσεις για το σ.ν. ύστερα από συνεννόηση μαζί του.

² Ενδεικτικό είναι ότι εισάγει τη γενική απαγόρευση, με εξαιρέσεις, της υποβρύχιας δραστηριότητας με αναπνευστικές συσκευές σε όλη τη χώρα (αντιστρέφοντας το ισχύον καθεστώς) και ότι εισάγει απαγόρευση διενέργειας οποιουδήποτε παρακτίου έργου χωρίς την άδεια του ΥΠΠΟ.

³ Έτσι ποινικοποιείται η χρήση παραστάσεων μνημείων (και συγχρόνων) για εμπορικούς λόγους χωρίς την άδεια του ΥΠΠΟ.

⁴ Η κατ'επάγγελμα χρήση ανιχνευτή μετάλλων τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών - περισσότερο από την εν βρασμό ψυχικής ορμής ανθρωποκτονία ή τον βιασμό, που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη.